

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, KOROŠKA C. 6; TELEFON 475; TEK. RAČ. PRI NB KRANJ-OKOLICA
ŠTEV. 624-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

„Gorenjski je pripadla zgodovinska naloga ...“ 60 LET „Plamena“

Lenart Petrač

Združitev Okrajnih odborov SZDL in Okrajnih komitejev ZKS Kranja in Radovljice - Izvolitev novih sekretariatov in predsednika

V soboto popoldne je bila v Kranju seja obeh Okrajnih odborov Socialistične zveze. Sestanek je otvoril dosedanji sekretar Okrajnega komiteja Zveze komunistov Kranj, član Izvršnega sveta tov. Franc Popit, ki je med drugim dejal:

Dosedanja razprava na terenu je osvetlila vsebinska, teritorialna in ekonomska vprašanja bodočih komunalnih skupnosti. Zaradi tega je nujno, da se združita tudi oba okrajna odbora SZDL v nov enoten odbor, ki bo usmerjal politično življenje širom po Gorenjski, ki

Razprava o upravni razdelitvi komun

V sredo dopoldne je imelo sejo predsedstvo komisij za formiranje bodočih komun na Gorenjskem. V izčrpnih razpravah je predsedstvo pregledalo vse obstoječe variante o upravni razdelitvi komun in zavzelo do njih določeno stališče. Na sestanku skupnega iniciativnega odbora, ki bo v soboto 13. nov. pa bodo dokončno določili upravno-teritorialno razdelitev.

Mirko Zlatnar

ji je pripadla zgodovinska in častna naloga, da med prvimi ustanovi nove družbene samo-

upravne enote — komune. Pogoji za formiranje komun na Gorenjskem so predvsem v ekonomskih pogojih, geografski zaokroženosti Gorenjske in pa seveda v socialistični zavesti naših delovnih ljudi. Razprava, ki je zajela izredno širok krog prebivalstva, je dokazala, da je vsebina komune resnično prešla v zavest množic. To pa je narokovalo tudi združitev političnih organizacij. Tej današnji združitvi pa naj bi sledile združitve tudi drugih političnih in množičnih organizacij.

V imenu sekretariatov je predsedujoči predlagal obema okrajnima odboroma nov skupni sekretariat, ki je bil soglasno izvoljen. Novi sekretariat sestavljajo: predsednik Mirko Zlatnar, dosedanji sekretar okrajnega komiteja ZKS Radovljica, člani pa so Vinko Hafner, Miran Košmelj, Tone Hafner, Zvonka Lesjak, Smilja Gostiša, Milan Kristan, Ivan Bertonec in Ščavničar Ivo.

Novi sekretariat je takoj pričel z delom ter bo pripravil vse

potrebno za združitev ostalih okraj. forumov političnih in množičnih organizacij in sklical v najkrajšem času tudi plenar obeh okrajnih odborov, ki še nadalje ostaneta v istem sestavu. Prav tako pa bo sekretariat razpravljal o morebitni potrebi združitve občinskih organizacij.

Po seji novega sekretariata SZDL je bila tudi seja obeh okrajnih komitejev ZKS z istim dnevnim redom: združitev obeh komitejev in izvolitev novega sekretariata. Po uvodnih besedah tov. Franca Popita je bil za sekretarja okrajnega komiteja ZKS izvoljen tovariš Mirko Zlatnar, v sekretariat pa Milan Kristan, Franc Koželj, Ivan Bertonec, Zvonka Lesjak, Vinko Hafner in Martin Košir.

S.

Poleg Železarn na Jesenicah je Tovarna vijakov in žeblice »Plamen« v Kropi, eno najstarejših kovinsko predelovalnih podjetij na Gorenjskem.

Kovači-železarji so se že 16. novembra 1894. leta sestali in sklenili ustanoviti podjetje na zadrugi osnovi ter preiti od ročnega na strojno izdelovanje žeblice. Toda podjetje se je le počasi razvijalo in to predvsem zaradi tega, ker se je borilo z velikimi finančnimi težavami, ne samo v začetku, temveč skoraj vsa leta svoje razvojne poti. Sklep, katerega so sprejeli na svojem ustanovnem sestanku, so delovni ljudje Kroke tekom šestdesetih let s trdim delom uresničili.

Del. kolektiv tovarne »Pla-

men« je lahko ponosen, da je v dobi splošnega napredka s kolektivnim delom tudi sam napredoval in se razvijal. Danes »Plamen« proizvaja predvsem kakovostne vijake, ki so pomemben proizvod za industrializacijo naše domovine, strojne žeblice, okovje za smuči ter povsod znane umetno kovane izdelke.

14. novembra t.l. bo ob 19. uri otvoritvena proslava v počastitev 60-letnice tovarne, ki bo z raznimi kulturnimi prireditvami in predavanji iz zgodovine podjetja trajala vse do 1. maja prihodnjega leta. Na praznik delovnih ljudi, 1. maja, pa bo svečana proslava 1. obnove zboru, ko so Kroparji ustanovili svoje zadrugo podjetje.

Problemi bodoče kamniške komune

DVIGNITI MORAJO KMETIJSTVO

Razprave o bodočih komunah, ki so bile na zborih volivcev kamniškega kota, so v glavnem zaključene. Volivci občin Komenda, Tuhinj, Tuhinjska Srednja vas, Kamniška Bistrica in vasi Šmarca ter Volčji potok so se brez posebnih debat in medsebojnih nasprotovanj odločili za priključitev h kamniški komuni. Po trezni presoji in na podlagi analiz ter dejstev, ki so jim jih predložili delovni in sposobni politični aktivisti tega področja, so uvideli, da je ta povezava in razmejitev edino pravilna in logična, saj zadošča enemu bistvenim vsebinskim elementom bodočih komun: pravilni gospodarski, kulturni in politični združitvi mesta in vasi.

Edino na zborih volivcev v občini Motnik se je prvotno postavljala dilema: ali v komuno Zalec ali v Kamnik. Volivci pa so se odločno in soglasno odločili za kamniško komuno, ki ima pač boljše gospodarske osnove kot Zalec. Nastopilo je seveda malo računarskega koristolovstva, ki pa tu ni tako negativno. Kljub veliki oddaljenosti (25 km) Motnika od središča komune, ves ta del vendarle gravitira h Kamniku in večina delavcev tega kraja odhaja na delo v kamniško podjetje in tam ostvarja narodni dohodek.

Bodoča kamniška komuna bo tako imela kar veliko površino — 28.707 ha — in skupno okoli 18.000 prebivalcev. Ostvarila pa

bo približno 2,6 milijarde din narodnega dohodka letno, t.j. 143.207 din na prebivalca. Ljudje so zaposleni največ v proizvodnji (8.953), in ustvarijo tudi največ narodnega dohodka,

Središče komune bo Kamnik, ki ima sorazmerno močno industrijo in ostvari kar 2,18 milijard din t.j. skoraj 84% celotnega narodnega dohodka bodoče komune (na prebivalca

Kamnik — središče bodoče komune

2,3 milijarde din, dočim 5.681 kmetov ostvari le 0,3 milijarde din.

V bodoči komuni bo tudi 15 osnovnih šol in popolna gimnazija v Kamniku, kjer se sedaj študirajo vsi nadarjeni otroci tega kota.

DOBER OBISK

V občini Goriče so te dni zaključili z zbori volivcev, ki jih je sklical občinski ljudski odbor zato, da bi se volilci na njih pogovorili o vsebini nove upravne razdelitve — o formiranju komunalnih skupnosti in se odločili, v katero komuno se bo vključila občina. Zbori volivcev, kakor tudi pred njimi sestanki članov SZDL, so bili povsod dobro obiskani, samo na Golniku ljudje niso pokazali dovolj državljanske discipline, saj se je od 400 volivcev udeležilo zboru le 80 ljudi.

Vsi zbori volivcev so se strinjali, da se celotno področje občine Goriče priključi bodoči kranjski komuni, za sedanjo občino pa naj bi se v okviru komune uredila v Goričah administrativna izpostava. O teh sklepih so volivci obvestili komisijo odbornikov pri OLO Kranj, ki ravnokar razpravlja o formiranju komun. V pismu poudarjajo, da se vsi volivci na območju občine Goriče v celoti strinjajo z dosedanjim politiko pri formiranju komun in da bodo še naprej nudili vso moralno podporo komisiji pri njenem nadaljnjem delu.

S.

Gospodarske osnove bodočih komun radovljiškega okraja

Obrisi komun v radovljiškem okraju dobivajo vse bolj jasne oblike. Okraj naj bi bil razdeljen na štiri komunalne skupnosti in sicer na jeseniško, radovljiško, blejsko in bohinjko. Tudi meje novih komun so več ali manj že poznane. Jeseniška komuna naj bi obsegala vso zgornjesavsko dolino, Jesenice in kraje do Zirovnice. Razprava na sestankih Socialistične zveze in zbori volivcev pa bodo tudi to v nekaj dneh razčistili. Radovljiška komuna bo zelo velika, saj bo obsegala kar pet občinskih odborov in sicer Begunje, Podnart, Kropo, Černivec in seveda Radovljico. V blejsko komuno pa bi bile vključene tudi Gorje. Bohinjsko komuno bi sestavljala občinska odbora Boh. Bistrica in Srednja vas. Ta teritorialni obseg komunalnih skupnosti je že bil predmet razprave na zborih volivcev, kjer so se z njim strinjali, tako da v radovljiškem okraju verjetno ne bo več posebnih ozemeljskih sprememb.

Komisija za gosp. vprašanja in družbeni plan obeh okrajev je tudi za te komune pripravila obširno gospodarsko analizo, ki naj bi bila temelj za bodoče delo komunalnih skupnosti v radovljiškem okraju.

Po ostvarenjih dohodkov je daleč na prvem mestu jeseniška komuna, ki ji Železarna daje prav dominanten položaj. Po planu za leto 1955 bo ta komuna ostvarila 24 milijard 641.495.000 dinarjev brutoprodukta Narodnega dohodka bo ostvarila 8 milijard 581.441.000 dinarjev, na prebivalca pa kar 371.400 dinarjev. Proračunski izdatki jeseniške komune bodo znašali z investicijami 321 milijonov 809.000, brez investicij pa 137.695.000 dinarjev. Dohodki po planu za leto 1954 pa bi znašali 493.747.600 dinarjev. Torej bo imela jeseniška komuna 356 milijonov 088.600 dinarjev proračunskega viška.

Te številke nam povedo, da bo jeseniška komunalna skupnost gospodarsko izredno močna enota. S posebnimi instrumenti bo morala zveza komun vsklajati dohodke, kajti pri vseh ostalih treh komunah najdemo proračunske primanjkljaje, zlasti v bohinjki, čeprav n. pr. delavci iz bohinjkega kota ostvarjajo določen odstotek narodnega dohodka v Železarni.

Druga po gospodarski moči je radovljiška komuna, ki bo po planu za leto 1955 ostvarila 3 milijarde 941.947.000 dinarjev brutoprodukta in 1 milijardo 300.494.000 dinarjev narodnega dohodka, na prebivalca pa 123 tisoč 300 dinarjev. Po planu za leto 1954 bo komuna ostvarila 59 milijard 915.200 dinarjev do-

hodka, proračunski izdatki bodo znašali z investicijami 212 milijonov 791.000 dinarjev, brez investicij pa 90.391.000 dinarjev. Ze pri tej komuni najdemo proračunski primanjkljaj v višini 30.475.800 dinarjev.

Vendar ima radovljiška komuna izredne možnosti za povečanje svojih gospodarskih kapacitet. Razširitev tovarne »Elan« in zgraditev novih stranskih objektov Železarn, bodo dali tej komuni popolnoma novo lice. Tu bomo v nekaj letih našli najlepši primer povezanosti dežele z mestom, kajti že danes se kmečki življenjski krepko veže z delavskim. V bližnji prihodnosti nam bo torej radovljiška komuna lahko služila kot klasičen primer neke komunalne skupnosti.

Blejska komuna po gospodarski moči daleč zaostaja za prvima dvema. Nima posebne industrije; glavni vir dohodkov črpa iz turizma, kar pa še daleč ne pokrije potreb te komune. V prihodnjem letu naj bi komuna ostvarila 1 milijardo 129.825.000 dinarjev brutoprodukta in 378 milijonov 380.000 dinarjev narodnega dohodka, na osebo pa 43.900 dinarjev. Proračunski dohodki bodo znašali 18 milijonov 513.500 dinarjev, proračunski izdatki z investicijami 178 milijonov 624.000 dinarjev, brez investicij pa 61.676.000 dinarjev. Torej znaša proračunski primanjkljaj kar 43.162.500 dinarjev. Samo izdatke investicije v turizmu bi lahko v nekaj letih popravile oziroma znižale to številko. Dokler pa ne bo tega, bo blejska komuna imela še vedno proračunski primanjkljaj, ki ga bo morala kriti zveza komun.

V sličnem gospodarskem položaju je tudi bohinjka komuna. Vendar bodo Bohinjci svoj proračunski primanjkljaj v nekaj letih lahko sami pokrili, kajti razvoj lesne industrije jim bo prav gotovo prinašal lepe dohodke. Tudi usnjena galanterija in čipkarstvo ne bo brez učinkov na narodni dohodek v tej komuni. Bohinjci bodo v svoji komunalni skupnosti ostvarili 693.480.000 dinarjev brutoprodukta in 258.408.000 dinarjev narodnega dohodka, ki na osebo znaša 50.800 dinarjev. Proračunski dohodki bodo po planu za letošnje leto znašali 13.338.100 dinarjev, izdatki z investicijami 127.524.000 dinarjev in brez investicij 40.424.000 dinarjev. Primanjkljaj, ki nastane pa znaša 27.085.900 dinarjev.

Vse štiri komune skupaj bodo ostvarile 30 milijard 406 milijonov 747.000 dinarjev brutoprodukta in 10 milijard 518 milijonov 723.000 dinarjev narodnega dohodka. Povprečni na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Živahna gradbena dejavnost v Kamniku

Lepo jesensko vreme je omogočilo razgibano gradbeno dejavnost v Kamniku. Povsod hitijo, da bi se pred zimo dogradili začetne stavbe in jih spravili pod streho. Kar stoji Kamnik, se še ni naenkrat toliko gradilo.

V Tovarni usnja dokončujejo veliko zgradbo za lužilne in čistilne naprave z odtokom v Bistrico. Med lužilnico in sklad so že zabetonirali temelje za zaključni objekt, v katerem bodo upravni prostori in pisarna. Na Cankarjevi cesti se dviga iz temeljev zgradba nove rehabilitacijske postaje za invalidno mladino. Tovarna »Svilanit« gradi nove tovarniške objekte na Produ za Bistrico. Medtem ko na eni strani betonirajo 8 metrov visoke stebre, na drugem bregu že rastejo iz tal opečni zidovi.

Na Zapricah sta stanovanjska bloka, ki jih gradi LOMO Kam-

nik, že dograjena do drugega nadstropja in če bo vreme naklonjeno, bosta do 29. novembra pod streho. Tovarna usnja je na Zapricah dogradila stanovanjsko hišo, petnajst zasebnih hiš pa je v gradnji in bodo še pred zimo pod streho. Tudi na hribu nad nakladališčem na Grabnu so že pričeli graditi. Na Duplici bodo pričeli kopati temelje za prosvetni dom, ki bo imel veliko telovadnico in prostore za manjše seje in sestanke. V telovadnici bodo tudi zborovanja delavskega kolektiva tovarne »Stol«, ker je dosedanja dvorana v tovarniškem posloppu potrebna proizvodnji, pa tudi iz varnostnih razlogov za druge namene neprimerna. Za naselje enodružinskih stanovanjskih hiš, ki jih bodo gradili delavci tovarne s podporo tovarne, še ni določen prostor. V teku so pogajanja za zamenjavo zemlje z zasebnimi lastniki.

Iz vsebine

KAKO SE GRADE CESTE V RADOVLJICI

Naša anketa o možnosti znižanja cen v industriji

S PLENUMA LP

Položaj ljudsko prosvetnih društev v bodočih komunah

Gospodarske novice iz vse domovine

NAŠI TOVORNI VAGONI ZA TURČIJO

2000 tovornih vagonov z nosilnostjo 28 ton, ki so po naročilu Turčije bili izdelani v tovarnah v Kraljevu, Kruševcu, Smederevski Palanki in Slavonskem Brodu, so že dobavili Turčiji. Nadaljnih 200 posebnih vagonov — cistern, ki jih je tudi naročila Turčija, je še v izdelavi v omenjenih tovarnah.

NOVA PRIDOBITEV RUDNIKA ZAGORJE

Nedavno so rudarji v premogovniku Zagorje — obrat Kisovec-Loka, po večmesečnem trudu montirali nov izvozni jašek, novo strojno izvozno napravo. Izvozna naprava je moderno urejena po sodobnih načelih rudarske tehnike. S to napravo je en jamski obrat več v zagorskem rudniku mehaniziran, kar je za sedanje odkopne razmere sila važno.

V DVEH DNEH 40.000 TON PŠENICE

V reško luko so preko oceanske ladje že pripeljale okoli 40.000 ton pšenice, to je del kontingenta, ki nam ga bodo dobavile ZDA. Razen tega so pripeljali oktobra in novembra 100.000 ton pšenice iz Kanade. Nadaljnje dobave kanadske pšenice pričakujejo te dni.

NOVA TOVARNA KOTLOV V BEOGRADU

V Beogradu je pričela obratovati nova tovarna kotlov podjetja »Termo-Elektro«, ki je bila dograjena ob desetletnici osvoboditve Beograda. Tovarna bo izdelovala kotle za termoelektrarne in druge večje kotle, ki smo jih doslej uvažali.

Šport ★ Šport ★ Šport

Udarnik na Bledu

Gorenjska smučarska podzveža je preteklo nedeljo še enkrat zbrala gorenjske smučarje na skupno tekmovanje — mnogobojo. Od vrhunskih smučarjev so se mnogoboja udeležili le nekateri tekmovalci in to: Zupančičeva, Kordež, Languš, Praček in Zidar.

Najboljše rezultate so dosegli člani kranjskega Udarnika in to v večini disciplin. Razveselilo je, da je za Kranj nastopilo 44 tekmovalcev, to je več, kot je bila udeležba tekmovalcev iz ostalih petih dru-

Košarka

PARTIZAN Kranj : RUDAR Trbovlje 60 : 58 (21 : 26)

V nedeljo je v Kranju gostovala košarkaška ekipa Rudarja iz Trbovelj. Kranjčanom je v napeti in zanimivi igri uspelo, da so se revanžirali za poraz, ki so ga pretrpeli pred dvema tednoma v Trbovljah.

Prvi polčas domačinom ni šlo od rok. Tako so ta del tekme gostje odločili v svojo korist 26:21. Drugi polčas pa je navdušil številne gledalce. Kranjčani so zaigrali bolj živahno in kmalu rezultat izenačili. S točnimi meti v koš so gostje spet prišli v vodstvo. V zadnjih dveh minutah so vodili za šest točk. Domačini niso klonili. Nekaj sekund pred koncem so izenačili, Petrič Marko pa je nato izkoristil še dva osebna meta in postavil končni rezultat.

Zopet poraz

PIRAN : KOROTAN 4:2

V nedeljo je v Kranju igralo moštvo Pirana, ki je podaljšalo Korotano tradicijo porazov. Tekma je potekala v zelo počasnem tempu. Izjema je le nekaj minut dobre igre, ki so jo pokazali domači v prvem in gostje v drugem polčasu. Zmaga je bila že skoraj v Korotanovih rokah, ki pa so jo po ne-

Uspeh tabor reševalcev

Minulo nedeljo je Planinsko društvo Jesenice v skalovju ob zavrniskem jezeru nad Zirovnici organiziralo alpinistični tabor. Udeležilo se ga je nad 150 planincev in drugih prijateljev gora. Na prvem tovrstnem taboru so jeseniški planinci, alpinisti in gorniki prikazali vse načine sodobne plezalne tehni-

Sestnajst centrov predvojaške vzgoje vključuje v radovljiškem okraju nič manj kot 1600 mladincev od 17. do 19. leta. Največji je seveda center Zelezarne, ki šteje 450 mladincev, mestni center na Jesenicah šteje 180 pripadnikov, Gradis Jesenice 80 itd. V letošnjem letu so centri posvetili največjo pozornost učnemu materialu. Akcija za nabavo kemičnega, sanitetnega in drugega materiala je pričela meseca marca. Tedaj so bili namreč vsi predavatelji in predstavniki ObLO na ekskurziji v Mariboru, kjer so si ogledali tamkajšnji center predvojaške vzgoje, ki je najbolje urejen v Jugoslaviji. Po tej ekskurziji so oskrbeli finančna sredstva, da so centri lahko dobili vse potrebno.

Tudi uniforme so si nabavili, tako da imajo doslej že okoli 700 uniform. Največ jih je nabavila jeseniška Zelezarna, ki ima vse svoje pripadnike predvojaške vzgoje uniformirane. Prav zaradi tega so dosegli ze-

Elektrika prodira v zadnje gorske vasi

V gornjem delu Tuhinjske doline so se v nedeljo poslovili od petrolejk. Rabili jih bodo samo še tedaj, če bo slučajno zmanjkalo električnega toka. Zdaj je tudi ta del doline dobil električno razsvetljavo in za prebivalce Motnika, Spitaliča, Jastrobela in visoko gori pod Menino ležeče vasice Okroga se začneja doba napredka, ki ga prinaša elektrika. Do sedaj je imel električno razsvetljavo samo Motnik, in sicer iz lastne elektrarne, zdaj so pa potegnili

lepe uspehe. V prvi vrsti se je povečala disciplina obveznikov, ki se v uniformi počutijo kot pravi vojak.

V okraju že imajo nekaj kabinetov, opremljenih z vsem potrebnim materialom za pouk. Največji in najlepši je železniški, kjer imajo poleg ostalega celo svojo telefonsko centralo. Ta kabinet prav nič ne zaostaja za mariborskim, le to napako ima, da prostori zanj niso primerni. Tudi jeseniški mestni center ima lepo opremljen kabinet, pa tudi tukaj prostori ne ustrezajo.

V preteklem letu je bil najboljši center predvojaške vzgoje v Mojstrani. Pouk, disciplina in udeležba so bili odlični. Zato je center prejel ob koncu leta tudi prehodno zastavico. V letošnjem letu pa je delo v Mojstrani zaspalo. Občinski ljudski odbor je celo podrl hišo, kjer so obvezniki imeli svoj kabinet. Zaradi tega je bil ves učni material nekaj časa izpostavljen vsem vremenskim

vod z Vranskega čez Motnik in Spitalič do zadnjega prelaza Kozjeka. Mnogo dela so prebivalci teh krajev opravili prostovoljno in težko so že čakali, da se jim uresniči davna želja, zlasti ker so vasi onstran Kozjaka že zdavnaj prej dobile elektriko s kamniške strani. Prepričani smo, da se bo našla možnost, da bo zasvetila električna luč tudi v preostalih vaseh Tuhinjske doline, če prej ne, pa po priključitvi v veliko kamniško komuno. Tudi na Veliko planino bodo najbrž še pred zimo napeljali električni vod. Od Kisovca so že izkopali jame za drogeve do planinskega doma domžalskega planinskega društva.

Teden Rdečega križa so na Jesenicah lepo proslavili

V Tednu Rdečega križa so se Jeseničani prav dobro izkazali. Organizirali so zdravstvena predavanja po šolah in tereh in uredili več razstavnih izložb. Spomnili so se tudi siromašnih prebivalcev in jih obdarili. Teden so zaključili s slavnostno akademijo v Mestnem gledališču. Program so izvajali člani jeseniške »Svobode«, »Partizana«, člani Mestnega gledališča, pa tudi pionirji in cicibani, ki so posebno navdušili občinstvo. Marsikdo se je vprašal, zakaj podobnih akademij, na katerih nastopajo tudi najmlajši, na Jesenicah večkrat ne organizirajo.

Koncert opernih arij na Jesenicah

Zastopstvo koncertne poslovavnice Slovenije na Jesenicah je organiziralo letos še drugi koncert. V septembru je nastopil veliki orkester Slovenske filharmonije, v nedeljo zvečer pa operni pevci: Vanda Gerlovičeva, Drago Čuden in Eric Lupša, ki jih je na klavirju spremljala profesor Zdenka Lukec - Car. Koncert opernih arij je odlično uspel. Zal pa obisk ni bil tak, kot bi bilo pričakovati. Jeseničani, ki so podobnih koncertov toliko žele, bi lahko za obisk bolje poskrbeli in se tako izkazali hvaležne nastopajočim kakor tudi Zvezi kulturno - prosvetnih društev radovljiškega okraja, ki je omogočila uvedbo mesečnih koncertov.

Drobni nasveti

Nit se pri šivanju ne bo vozljala in zankala, če vdenemo v šivanko tisti konec, ki smo ga pravkar odstrigli. Če šivamo z dvojno nitjo, navozljamo vsak konec niti zase in ne opa hkrati.

Gorčica se ne osuši, če položimo nanjo rezino citrone, ki jo večkrat izmenjamo. Če gorčici primešamo nekaj soli, se prav tako ne osuši.

neprilikam. K sreči je nato ves material spravil k sebi domov predavatelj predvojaške vzgoje, kjer je še danes. Občinski odbor pa novih prostorov še ni dodelil in se mu tudi nikamor ne mudi. Zaradi tega mladinci iz Mojstrane letos ne bodo prvi, pač pa bodo njihovo mesto prevzeli mladinci Zelezarne.

Sedaj se centri pripravljajo na proslavo obletnice JLA. Tedaj bo namreč proglašen najboljši center, ki bo prejel prehodno zastavo in bronasti kip strelca. Vseposod bodo različna vojaška tekmovanja, tek patrolj s streljanjem i.p.d. Najboljši mladinci pa bodo nagrajeni in odlikovani.

Pred nekaj dnevi se je pred malim senatom Okrožnega sodišča v Ljubljani zagovarjal elektrotehnik Drago Chvatal, direktor podjetja »Elektrarna Sava« iz Kranja. Javni tožilec ga je obtožil, da je zaradi malomarnosti z avtomobilom do smrti povozil 21-letnega delavca Petra Božiča iz Zbilj pri Medvodah. Obtoženi je vozil avtomobil, ki je imel zelo slabe luči in slabe nožne zavore. Pokojni Peter Božič je dobil ob nesreči smrtno poškodbo, tako da je že med prevozom v bolnišnico umrl. Udarce avtomobila je bil tako močan, da je ponesrečenca vrglo na avtomobil, kjer je udaril z glavo v

Nepreviden šofer pred sodiščem

Nedavno se je pred sodiščem v Ljubljani zagovarjal I. Marn s Priskovega, šofer kranjskega podjetja »Sadje«. Javni tožilec ga je obdolžil, da je na Jesenicah na Tivoli cesti povzročil hujo prometno nesrečo. Podrl je pešca Stefana Madjura, ki je dobil težje telesne poškodbe: udor lobanjskega dna in pretres možganov. Obtoženi Ivan Marn je sicer priznal svoje dejanje, ne pa krivde in je navedel v svojo obrambo vrsto dokazov. Kljub temu ga je sodišče priznalo za krivega in obsodilo na 3 mesece zapor.

NEKAJ ZA NAŠE ŽENE

Obvarujmo otroke pred prehladom

Z nastopom hladnih jesenskih dni se pri otrocih rade pojavijo gripalne infekcije, to je obolenja dihalnih organov (nahod, bronhialni katar, angina in influenza). Ljudje jih preprosto nazivajo prehlad, čeprav so to različne bolezni, ki jih povzročajo različne influence. Na ustni, nosni in žrelni sluznici je vedno nekaj teh bolezenskih klic, ki pa niso nevarne vse dotlej, dokler ne popusti obrambna moč organizma. Če pri hitri ohladi telesu naša odpornost naglo oslabi, prav tako ob nezadostni prehrani, prevelikih naporih, boleznih ipd. Tako telesno stanje je zelo ugodno za razmnožitev klic, ki povzročijo prehlad v lažji ali težji obliki. Če otrok kiha ali kašlja, potem ni težko ugotoviti, da je obolen zaradi infekcije s klicami, ki so bile na sluznici, ali pa z vdihavanjem malih inficiranih kapljic v slabo prezračeni sobi, lahko pa je povzročil infekcijo že obolen član družine.

Usnjene rokavice osnažimo maslnih madežev, če jih odrnemo s kruhovimi drobtinami.

Umazane fotografije očistimo z vato, ki jo pomakamo v vazelino.

Kuhinjske deske sčasoma potemne. Če pa jih kdaj izmijemo z vodikovim superoksidom, po stanjejo zopet lepe in svetle.

PRAVNI NASVETI

Bralei našega lista nas vedno pogosteje prosijo, da bi jim dajali odgovore in pojasnila na razna vprašanja, ki si jih sami ne znajo tolmačiti. Zato bomo ustregli njihovi želji in bomo v našem tedniku poseben kotiček, — rubriko »pravni nasveti«. Zagotovili smo si širok krog raznih strokovnjakov, ki bodo znali odgovoriti na postavljena vprašanja. Da bo odgovor objavljen čimprej, pazite, da bo vaše vprašanje prispelo v naše uredništvo najkasneje do ponedeljka.

Naročnik iz Radovljice: V »Glasu Gorenjske« je bilo objavljeno, da veljajo nove stanovanjske najemnine v mestu Kranju od 1. oktobra dalje. Ali velja to tudi za radovljiški okraj?

Odgovor: To ne velja za radovljiški okraj. Vsak okrajni ljudski odbor (mesto, mestna občina) določi sam datum od kdaj naprej veljajo nove najemnine. V vaši mestni občini (Radovljica) pa še ni bila izvršena kategorizacija stanovanj, zato še ni določen datum, od kdaj bo treba plačevati najemnino po novem pravilniku.

NEVARNA ŽEPARKA OBDOJENA

26-letna nezaposlena tkalka Alojzija Kočnar iz Jesenic je bila že trikrat pred sodiščem in prav nedavno je prišla iz zapore, kjer je presedela 8 mesecev. Vse te kazni je pa niso spametovale in pred dnevi se je morala zopet zagovarjati zaradi kraje.

Javni tožilec jo je obdolžil, da je odnesla tov. Prezlju moško obleko, zimski plašč, elektrokuhalnik in še nekaj drugih malenkosti v vrednosti 10.000.— din.

Dne 16. oktobra t.l. pa je ukradla tov. Černigoju, ko sta sedela ponoči v Tivoliju, iz žepa 2000 din.

Predrzno tatico je sodišče obsodilo za obe dejanji na leto in pol strogega zapore.

Kradel je

Tov. Ivan Mlakar, zidarski delavec z Jesenic na Gorenjskem, je bil pred kratkim obsojen zaradi tatvine na leto in dva meseca zapore. Maja 1953 je izvršil dva vlom v skladišče gradbenega podjetja »Tehnika« v Ljubljani, kjer je bil tudi nekaj časa zaposlen, in odnesel najprej 200, potem pa še 400 komadov keramičnih ploščic v skupni vrednosti 96.000 din.

Moda

Topla zimska obleka iz grobe volnenega blaga v sivi barvi, ki jo lepo dopolnjujejo oranžni pleteni ovratnik in pleteni manšeti.

PSIHODRAMA V ANGLEŠKIH BOLNICAH IN ZAPORIH

Psihodrama — spontano življenje v življenjske situacije na kolektivnih sestankih — postaja vse bolj zanimiv način zdravljenja duševnih bolezni. V mnogih državah uvajajo smeje, poizkuse, da bi dosegli pravo vrednost te metode. V posebnih bolnicah v Angliji zdravijo duševno bolne in zločince na kaj zanimiv način. Toda kljub začetniškim poskusom je dosegla psihodrama že velike uspehe.

slušalci zastavljali vprašanja, na katere je Bethy lepo, čisto odkrito odgovarjala. Zdravnik je pojasnil poslušalcem, da je Bethy prišla v bolnico pred 6 meseci težko bolna. Družbe ni prenesla, živela je sama zase, brez volje do življenja. Vsak petek se že 7 let ponavljajo podobne psihodrame.

Stalni pacienti so tudi kronični uživalci alkohola, seksualno perverzne osebe in zločinci. Mnogo težjih zločincev, ki jim kazni še ni potekla, prav tako pošiljajo v take bolnice. Osnoven princip te ustanove je, da kazni ne obstojajo. Moški in ženske, ki so v bolnici, se smatrajo za bolne in naloge zdravnikov je, da jih zdra-

na sestankih ali pa v manjših skupinah. Odkrito se pogovarjajo o sebi in si tako tudi skupno pomagajo. Torej niso le zdravniki tisti, ki jih zdravijo, temveč v največji meri skupnost. Pacienti občutijo odgovornost pred seboj in pred skupnostjo. Tako se navajajo na življenje v družbi.

Uspehi, ki jih dosežejo pacienti sami, so neverjetni. V bolnici je bil nekoč človek, ki je imel ženo in tri otroke. Več let se je brezuspešno zdravil po raznih bolnicah. Izgledalo je, da bo ponorel. Toda po nekaj sestankih skupnosti v eni takih bolnic, je povedal, kaj ga teži. — Čeprav je bil poročen, je imel homoseksualne odnose, vendar ni imel poguma, da bi to zaupal ženi. Pacienti so mu pomagali. Priredili so psihodramo in bolnik je prebral izpoved ženi. Po enem tednu je bil doma, tri mesece za tem pa je delal kot srečen in normalen uslužbenec, ki je vedel, da ga po delovnem času čaka lepo življenje doma.

Ali je tako zdravljenje trajno? To bodo pokazali še nadaljnji poskusi. Upravniki ene izmed takih bolnišnic misli takole: »Najneumnejši način, da se zločinec spreobrne, da postane koristen član družbe je, če ga odvajamo od družbe in ga zapremo v temnico. On mora biti v družbi, ki bo aktivno vplivala na njega.«

V bolnico sprejemajo ljudi, ki se ne znajdejo v življenju in družbi in jim posvečajo vsopozornost, da bi na ta način postali koristni člani družbe.

V to bolnico ne pridejo samo nevrotični bolniki kot je Bethy.

vijo. Čeprav je doba 7 let še kratka, da bi dali lahko že zaključke teh poizkusov, so mnogi ljudi že ozdravili.

Ce se dokaže, da je zločin ozdravljiv tako kot druge bolezni, bo to izzvalo pravo revolucijo. Zločin in kazni bi drugače pojmovali in morda bi s časom ukiniteli tudi primitivno kaznovanje zločincev po zaporih in temnicah.

Najlaže je priti do živega agresivnim psihopatom — ljudem, ki imajo takoj v rokah nož ali kakšno drugo nevarno orodje. Največje težave pa imajo zdravniki s pijanci, uživalci drog in seksualno perverznimi ljudmi.

V bolnici je vedno okoli 70 moških in 30 žena. To so po večini še mladi ljudje. Vsi spijo v bolnici. »Zaporniški uslužbenec« so mlada dekleta, ki imajo poseben vpliv na bolnike. Bolniške sestre so brez uniforme.

Vsi prebivalci bolnice predstavljajo skupnost. Disciplino predpisuje javno mišljenje te skupnosti. Določen je samo čas za obede in spanje. Zvečer in ob nedeljah so pacienti prosti in lahko zapustijo bolnico. Če ima kdo od teh nevarnih kazni, obvestijo o njegovem izhodu policijo. Alkoholizirani grede lahko v krčmo in se ga tam napijejo po mili volji. Nekateri to tudi delajo. Toda drugi dan morajo biti vsi prisotni na sestanku njihove skupnosti. Na teh sestankih javno in odkrito pretresajo težave posameznikov. Pacienti so stalno skupaj —

ZANIMIVOSTI

NA MARSU LETOŠNJE LETO NI BILO PADAVIN

Kakor javlja francoski list »Combat«, je bila ekspedicija astronomov iz Kazahstana, ki jo je organizirala sovjetska akademija znanosti, celo leto in še del jeseni na visokih planinah Gruzije odkoder je opazovala življenje na Marsu. Ekspedicija je ugotovila, da so temne površine na Marsu spremenile barvo in površino. Sovjetski znanstveniki smatrajo, da te temne površine označujejo vegetacijo, dejstvo pa, da so v zadnjem času postale svetlejšje, pojasnjujejo s suhim letom na Marsu.

STO DNI NA SPLAVU PREKO TIHEGA OCEANA

Boljši od rekorda ekspedicije Kon-Tiki je šestdesetletni njujorski mornar Bill Willis. Ta je čisto sam, na splavu iz bambusovih debel, ki rastejo v državi Peru, odplul iz pristanišča Kalao (Peru) in šele po sto desetih dneh jadrnanja 14. oktobra prvič prišel v stik s ostalim svetom. Splav je imel komaj 60 kvadratnih metrov površine in na njega je Willis vkrcal samo nega papagaja in mačko. Hranil se je le s peruansko koruzo, splavu pa je dal ime »Sedem sestic«. Z uspehim pristankom je potolkel dva rekorda hkrati. Manjša posadka in 2.000 milj daljša pot kot jo je preplula ekspedicija Kon-Tiki! Mornar Bill Willis je preplul najdaljšo pot v zgodovini — več kot 10.000 km!

Pravijo, da namerava Willis po tem podvigu prepluti s svojim splavom pot med Polinezijskimi otoki in Avstralijo, ki je dolga 2.500 milj.

NAJVEČJA KARTA VSEMIRJA

Astronomi Maunt Palomara so nedavno začeli sestavljati največjo karto vsemirja. Pri svojih opažanjih se poslužujejo velikanskega teleskopa, ki ima premer pet metrov. — Na novi karti bo zajeto vsemirje s premerom 19 bilijonov kilometrov.

RADIO TELESKOPI AVTOMATIČNO SPREMLJAJO SONCE

V Koloradu so pred kratkim konstruirali tri velike radio teleskope, ki avtomatično spremljajo sonce in beležijo razne pojave na njem. Vsak ima svojo barvo: rdeč, moder in bel. Vsak od teh sprejema druge radio valove, različne dolžine, ki jih oddaja sonce. Pomen teh radio teleskopov je v tem, da beležijo najbolj poredke pojave na soncu in odkrivajo vse tisto, kar bi z običajnimi pogoji opazovanja in raziskavanja ostalo še desetletja nepoznano.

Anekdote

Rumenjak

S lavni pariški pevec Levasseur je sodeloval nekoč pri dobrodelnem koncertu v korist predmestnih revežev. Izrecno je izjavil, da ne sprejme nobene plačila. Bogati tamkajšnji župnik je povabil po koncertu umetnika na majhen obed. Hotel je napraviti Levasseuru na vsak način malo veselja, in ko ta vzdigne prt, vidi pod njim prh. Odpre ga in ven pade 5 cekinov napoleonov. Vljudno se obrne župniku in mu reče: »Gospod župnik, gotovo veste, da imam rad kuhana jajca, ne veste pa, da jem samo beljak. Zato Vas prosim, dajte rumenjak revežem.« Pa mu je dal cekine.

Henrik IV. in mestni očetje

Mestni očetje v Orleansu so imeli staro pravico, da so smeli pred kraljem sedeti. Tudi pred Henrikom IV. se niso

hoteli upogniti. Ko je Henrik zvedel, da se nameravajo pri sprejemu vnesti, je dal odstraniti v sprejemni sobi vse sedenje. Očetje pridejo, vidijo položaj, pozdravijo kralja in se vsedejo z največjo resnobo na tla. Večkratni zmagovalec je bil premagan.

Velik in dolg

Napoleon je bil majhne postave. Nekoč je hotel vzeti knjigo z visoke omare, pa je ni dosegel. Hitro priskoči general Augerau z besedami: »Velikanstvo, naj vam dam jaz knjigo, jaz sem večji.« — »Vi niste večji, samo daljši ste«, je bil odgovor.

Prem ad

Bonaparte je bil star šele šestnajst let, ko je dobil poveljstvo francoske armade v Italiji. Prijatelj mu reče pri odhodu: »Za poveljnika armade si pa še veliko premlad.« »Bom pa prišel star nazaj«, se je glasil Napoleonov točen odgovor.

Človek ni gospodar Zemlje

Mnogokrat govorijo in pišejo, da je človek absolutni gospodar zemeljske oble. Ukroti je mnoge prirodne sile, v borbi proti boleznim je dosegel velike uspehe, na našem planetu pa skorajda že ni več kotička, kamor se ne bi stopila človeška noga. Toda, če stvar pogledamo malo širše, vidimo, da ni vse tako.

Človek si je osvojil nebo in morske globine. Ali je res tako? Doseženi uspehi so v primerjavi s premerom našega planeta (12.000 km) skorajda brez pomena. Najvišje se je človek povzpел 21,9 km, a v globine morja se je spustil le do 4 km. So prirodne sile res že vse ukočene? Predstavljajte si velik vulkanski izbruh, potres, poplavo! Kako naj se »človeček« bori s temi silami?

Toda vse našete nevarnosti in ovire niso nič, če jih primerjamo z našimi največjimi sovražniki, živalicami, ki so

včasih tako majhne, da mnoge s prostim očesom ne moremo videti. To so bakterije, virusi in slični organizmi, ki še vedno povzročajo epidemije kolere, gripe, kuge ipd. Na svetu je dve in pol milijardi ljudi in na vsakega od teh pride kvadriljon milijard mikroorganizmov!

Poglejmo še, kako je človeški rod maloštevilen v primeru z ostalimi živimi bitji na našem planetu. Najštevilnejši prebivalci so mikroskopsko majhna bitja, ki žive v oceanih, jezerih in morjih. Potem virusi, bakterije ipd., ki žive v raznih drugih telesih. Na tretje mesto bi prišli razni insekti, katerih število še danes nikomur ni znano. In prav med njimi in človekom je stalna borba za oblast na našem planetu. Entomologi trdijo, da preteht nevarnost, da bodo žuželke nekega dne postale gospodarji sveta. Kako bi bilo z nami, če večkega rodu ni v nevarnosti.

se to uresniči? V enem letu bi bila naša zemeljska površina gola. Tudi zadnjo zeleno bilko bi uničila ogromna množica insektov. Zato tudi za trenutek ne smemo prenehati borbo proti temu velikemu sovražniku.

Rib in ostalih prebivalcev rek in morja je mnogo več kot ptic, katerih pa je tudi stotisočkrat več kot ljudi.

Na zadnje, šesto mesto bi prišli sesalci in tudi med temi predstavljamo mi nepomembno skupino.

Toda kljub temu, da je število ljudi v primeri s številom ostalih živih bitij na našem planetu tako majhno, se človeku niti trenutek ni treba bati za njegov obstoj. Iz vseh pretek in nevarnosti, ki mu jih je do danes zastavila priroda, je vedno izšel kot zmagovalec. Po drugi strani pa v prirodi sami obstoje zakoni, katerim se nekega dne postale gospodarji imamo zahvaliti, da obstoj človeškega rodu ni v nevarnosti.

SEPAVEC • zgodba o volku

PO OLAFU ASLAGSSONU
PRIREDIL V. DRŽAJ

101

Nelson je položil volkuljo na sedlo ter odjedil s spremljevalcem proti domu. Vso pot sta molčala in oprezala. Od časa do časa sta zagledala temno postavo Sepavca, ki jima je sledil v primerni razdalji.

»Ne bo je zapustil!« je veselo vzkliknil Gordon. »Že davno sem bil prepričan, da je ne bo zapustil!« je pristavil Nelson. »Tako jo bo belskal! In današnje noč bo moj!«

102

Malo volkuljo sta odločila v zapuščen kobilj kraj poti. Dolge ure sta se zadržala v njej. Z zvijačo sta hotela ujeti Sepavca, če bi v svoji boli šel na led. — Ko sta odhajala, sta na vrata pritrčila preprosto napravo, ki naj bi vrata nenadoma zaprla. Past je bila iz težkega bruna, kratke deske in koščka vrvi. Pri najmanjšem dotiku vrvi bi se deska sprožila in zaloputnila vrata...

103

Kmalu nato se je Sepavec približal hišici. Pred vrati se je ustavil. Čutil je, da je spremljevalka še vedno notri. Planiti je hotel k njej, pa ga je nevidna sila zadrževala... Ali samo za trenutek se je obvladal... divje je zbrzel za jezdecema. Pol milje jima je sledil, nato se je ustavil. Neki notranji glas mu je velel, naj se vrne k mrtvi tovarišici. In zdijal je nazaj...

104

Pred vrati se je nekaj časa obotavljal, ko pa se je prepričal, da je volkuljica še vedno v kolibi, je začel mlo javkati... A bilo je vse zaman! Odgovora ni prejel. Samo veter se je zaganjal v podrtino, da je od časa do časa zaječalo med deskami. In kmalu nato je planil stari volk — skozi odprta vrata k mrtvi ljubljenci... Prvič v življenju je nepremišljeno ravnal.

